

AKATALPA

Haziran 2022 - Sayı 270

Aylık Şiir ve Eleştiri Dergisi

ISSN 1305 - 7685

Osman Serhat ERKEKLİ

TANRI

Sokakları karıştırıyorum
İnsanları karıştırıyorum
karıncaları birbirine karıştırdığım gibi
Yıldızları karıştırıyorum
Değişmeyen tek şey: Tanrı
19 Nisan 2022

ÖMRÜM

Kalbini bir kuş gibi
Dağlardan dağlara odalardan odalara
Taşıyan ihtiyar çocuk
Yorulmadın mı
17 Mayıs 2022

Kazım ŞAHİN

SUYUN KEDERİ

fısıldadığım taş mavi gökyüzünün bekçisi
geceyi uyuturken yağmurun sesi
kalbime ağır gelir gidişin
uzak ormanlardan bana kanat çırpan kuş

toprağı sabırla bekleyen taş
beni de beklediğini bilirim
sökgüğünü dikmeye mecalim olsa
çocuk öpücüklerinden ip eğirip
önce kalbimdeki yırtığı dikerim

acılarımdan biriken harfleri toplayıp
yama tutmayan yüzümdeki nehre atsam
taşa biriken suyun kederidir benimki
nerden başlayıp nerede bitireceğim bilemedim

Osman Akyol, Sevdâ Altınkaya, Fatma Aras, Talat Avcı, Cansu Aydın, Naci Bahtiyar, Ali Asker Barut, Fazlı Çoban, Hüseyin Avni Dede, Rabia Deveci, Ahmet Şerif Doğan, Fatoş Durmaz, Mehmet Hakan Dülüoğlu, Furkan Eren Ekici, Barış Erdoğan, Osman Serhat Erkekli, Hakkı Engin Giderer, Nurkan Gökdemir, Nihan Işiker, Taha İhsan, Erkan Kara, Zeynep Karaca, Ayfer Karakaş, İlhan Kemal, Nevzat Konşer, Fahrettin Koyuncu, Cihan Oğuz, Ozan Öztepe, Hüseyin Peker, Mehmet Rayman, Muharrem Sönmez, Halil Şahan, Kazım Şahin, Durmuş Taşdemir, Şerif Temurtaş, Umut Temür, Şerif Tezgörenler, İbrahim Tığ, Mert Tutucu, Mehmet Akif Tutumlu, Yeprem Türk, Necip Yıldız, İsmail Güney Yılmaz.

Hüseyin Avni DEDE

AYNA

Bir ayna var bizim ev'de
Güzel mi güzel gösterir
Bütün komşu kızları
Gelir o aynada süslenir

İlhan KEMAL

GÜLÜMÜN SOLDUĞU

Ben buzdan şehirde üşümenin, sen sıcacık bir şarkı,
Çok uzak. Saçlarında yazdan kalma akşam güneşi
Yüzünde kırlangıç mektupları vaktin özeti
Desen bana: Senin için sakladım, al, oku. Duyamam.

Hangi esmer günlerden kalmayım ben burada
Eski, pespaye, tarümar, canımda acının elvan hali
Diyorum ki: Belki çıkar gelirsin bir kedi ürkekliğiyle
Bir bakışın kalır bende ömür kadehime doldurduğun

Hâlâ buradayım, ağaçlar kıskansın, öylece ayakta
Bekliyorum, gözlerim ırmaklardan ödevini çalmış
An kalbime savurunca bıçaklardan keskin efkârı
Gelmezsen, dindiremez yağmur günümün sancısını
Asılır şehrin ortasına gülümün fotoğrafı, sopsolgun.

Zeynep KARACA

KALBİ TANIMAK

Kesti parmağımı bir bıçak
Kanı takip edip öyle mi ağlasak
Herkes bekler bunu bıçaktan
Çünkü ağzı yaşamakla bilenmiş bir bıçak
Çok söz mü duymak isteriz, kalabalıktan
Yoksa tiz bir ses gürtlütüyü keser mi
Modern ev aleti olmak isterdim
Bir mutfak köşesinde
Markam ve özelliklerim hakkında
Konuşan komşu kadınları duymak
Halbuki pencereden bakıyorum hayata
Sesimi duydukça yaprak açan bir ağaç
Söylenmemiş sözler içinde patlamaz
Sarıya boyanmış duvarları daha da soldurur
Bir gün bir bardak konsun masaya bir de bıçak
Davranış biçimini öğrenelim kalbin
Önce elini nereye uzatacak ////

BİÇİMİNİN ÖZÜNÜ BELİRLLEDİĞİ BİR ŞİİR: “KADIN GEYİKLERİ”NDEN “AŞK BİRDEN” ARİFE KALENDER

Halil ŞAHAN

*Değerli Şair ve Psikanalist
Prof. Dr. Yusuf Alper’e saygılarımla!*

AŞK BİRDEN

*O gün ne yağdı... Sular seller
tek şemsiyenin altında iki baş tek gövde
koluna girmiştin, soluğu yüzümden
güçlü kollarıyla sımsıkı tutuyordu
yağmur mu? Bilmem hangimize yağıyordu*

*ceketin üstünden seziyordum kaslarını
bacakları yürürken baldırına dokunuyordu
anlatamam kızlar, sıcak durmadan artıyordu
kırmızı ışıktan yan yana sustuk
neler anlatmadı ki saniyeler, ne filmler
kavuşup ayrılıyor, düşüp kalkıyorduk*

*yüzyıllardır aramış yeni bulmuştuk
ayaklarımız sularda, saçlarımız ıslak
şemsiye örtmüyor, her şey görünüyor
bu yol doğruca... utanıyorum söylerken
ah kızlar, bu yol gittikçe çıkmaza çıkıyordu
içimde bir lekenin ağırlığıyla geldim
bir utancın kırmızısı yüzümden
geldiğimde uyumuş kocam, kapattım ışıkları
usulca kıvrıldım yanına, yıkanmadım
sürsün tenimde ötekinin kokusu*

*arzularım korkutuyor, tövbelerim yok
sanki elime ilk kez değmiş, sanki ilk...
bir ayağım dur diyor, öteki koşuyor ona
kötüyüm biliyorum, ayıplardayım, kirli
kilitli kaldım onda, pencere o
umurumda mı, nerede yanlış nerede doğru*

Ayşe kız, sen de bilirsin bu duyguyu...

Arife Kalender

(Sadece Şiir dergisi, Sayı: 8, Şubat 2022 – Mayıs 2022; s. 6)

“Aşk birden” de apaçık bir öyküleme var. Şiir onunla kurulmuş. Daha ilk dizede belli bu:

“O gün ne yağdı... Sular seller”

Dizedeki “ne” sözcüğü, çoğulluk anlamıyla yağma eylemini belirtmekte. Aradaki üç noktadan anlaşılacağına göre, o söz, eksiltili bir kullanım ve aslında onun “ne yağdı, ne yağdı” biçiminde olması gerek. Diyesim (yani) çok yağmur yağdığını anlatıyor. Zaten hemen arkadan gelen “Sular seller” sözü de destekliyor bu anlamı. Ayrıca bu “sular seller”, daha çok kadınlara özgü bir söyleyiş ve bu, anlatıcı şiir kişinin bir kadın olduğunu da imlemektedir. Bu sözde yinelenen –s- ve –l- seslerinin, şiire şiir kattığını da belirtmeliyim. Sözün

söylenişindeki kadınsılık da aynı şeyi yapıyor, şiirselliği besliyor.

İlk dize, bir öyküleme girişi. Az önce belirttiğim gibi öyküleme kişisini tanıtmakla kalmıyor; öykülemenin öteki temel öğelerinden zamanı da tanıtıyor. Örneğin “O gün” deniyor. “O gün” geçmişteki herhangi bir günü tanımlamakta. Yağmurun yağması olgusu ise üçüncü temel öğe: olay ya da olgu.

İkinci dizede, olgunun yeri de belirlenerek öykülemenin temel öğeleri tamamlanıyor:

“tek şemsiyenin altında iki baş tek gövde”

Görüldüğü gibi dışarıda, büyük olasılıkla da sokakta aynı şemsiyeyle yağmurdan korunmaya çalışan iki kişi söz konusu. Öyleyse olay sokakta geçmekte.

Bu dizeden öykülemeye ikinci bir kişinin katıldığını da öğreniyoruz. “tek şemsiyenin altında iki kişi” ler. Ama bu yeni kişinin cinsiyeti konusunda bir veri yok bu dizede. Gecikmiyor bu; üçüncü dizede ipuçları verilmeye başlanıyor.

*“koluna girmiştin, soluğu yüzümden
güçlü kollarıyla sımsıkı tutuyordu
yağmur mu? Bilmem hangimize yağıyordu”*

Genellikle kadınlar erkeklerin koluna girer, öyleyse ikinci öykü kişimiz bir erkek. Okumamız ilerledikçe erkeklik belirtileri çoğalıyor: Güçlü kolları var, ayrıca kadın, yüzüne vuran soluğundan etkileniyor onun. Kadın anlatıcının etkileyen soluk elbette bir erkek soluğudur. İkinci öyküleme kişinin erkek olduğu ikinci bölümde iyice netleşiyor.

Önceden tanışıp tanışmadıklarına ilişkin herhangi bir veri yok. Şiddetli bir yağmurda aynı şemsiyenin altına sığınmaya çalışan bir kadınla bir erkek arasında cinsel ve duygusal bir yaklaşım oluyor. Ama şiirde erkek kişinin üzerinde durulmuyor. Asıl anlatılan kadın kişi. Zaten anlatıcı da o. Ve kadın kişi, şemsiyenin altında yakın durduğu erkekte tahrik olduğunu, ona cinsel istek duyduğunu açık açık söylüyor. Örneğin ceketin üstünden kaslarını sezdığını, yürürken erkeğin bacaklarının baldırlarına değdiğini belirtiyor. İlginç ve önemli olan, bunu başka kadınlara anlatıyor olması.

“anlatamam kızlar, sıcak durmadan artıyordu”

Benzer seslenişler birkaç kez yinelenmekte. Bu sesleniş, diyesim kadının bir erkekle yaklaşmasını ve bunu başka kadınlara anlatması, şiirde işlevsel bir özellik kazanıyor.

Şairimiz Arife Kalender, şiirine bir anlatıcı kişi seçtiği gibi dinleyici kişiler de seçmiş. Az önce alıntılıdığım dizede bu dinleyiciler “kızlar” ve bu sesleniş üçüncü bölümde “ah kızlar” diye yinelenmekte. En son dizede ise, “Ayşe kız” olarak karşımıza çıkmakta.

Anlatıcı şiir kişisi kadın, bir erkekle yaşadıklarını anlatarak türdeşlerine hava mı atmaya çalışıyor acaba? Belki gerçekte yaşamadığı şeyleri de anlatıyordur. Binlerce yıllık ezilmişliğin itkisiyledir bu. Şimdilik geçelim bunu. Bunu şairimizin ustaca ve zekice bir taktiği olarak görüyorum. İleride yine değineceğim.

İkinci bölümde, “anlatamam kızlar” diye başlayan dizinin ilerisinde, “sıcak durmadan arttı” söylenmiş. Burada artan sıcaklık, havanın sıcaklığı olamaz kuşkusuz; havanın sıcaklığını belirtmenin yeri değil çünkü. Asıl anlatılan, bedenlerin yaklaşmasının yarattığı sıcaklık, başka bir deyişle şehvet.

Şiirimizde yalnızca bedensel cinsellik yok; duygusallık da var. Öyle ki bunlar somutlanırken çağımızın cinselliğe bulaştırdığı yabancılaşmaya da değiniliyor.

“kırmızı ışıktayana sustuk.”

Demek ki sokaktalar. Demek ki yolun karşısına geçecekler. Şairimiz burada “kırmızı ışıktayana sustuk” demiyor da ”sustuk” diyor. Bu söz, imgelem gücünün devreye girdiğini belirtmekte. Şairimize gör artık “saniyeler” konuşuyor, diyesim suskunluk dolu dolu düşler çağrışımlar yaratıyor. Ne var ki biraz örtük olmasına karşın, anlıkta (zihin) canlanan bu düşler filmlerin kopyası sanki. Örneğin “kavuşup ayrılıyor, düşüp kalkıyorduk” diye anlatılanlar, sinemasal davranışlar. Ve şairimizin “ne filmler” sözüyle de iyice somutluyor bunu.

Şimdi gel de Kapitalizmi anımsama. En temel içgüdülerimiz bile onun etki alanında. En kutsal, en insanca yanımız olan aşk duygumuzu ele geçirmiş durumda. Aşk anlayışımızı, bedensel ve duygusal yapımız değil o, diyesim Kapitalizm biçimlendiriyor. Filmleriyle, reklamlarıyla içgüdülerimiz devre dışı bırakıyor. Büyük bir yabancılaşma bu.

Üçüncü bölümün ilk dizesi çoklu yorumu açık:

“yüzyıllardır aramış yeni bulmuştuk”

Anlatıcı kendi kişisel arayışından söz ediyor olamaz, çünkü yüzyıllarca aramak, tek kişinin yaşama süresini çok aşar. Öyleyse anlatıcı, bütün kadınlar adına konuşuyor. Kaldı ki “bul-muş-tu-k”, hatta “ara-mış-(tı-k)” kipleri de birinci çoğul kişili. Kısacası, burada arayanlar da bulanlar da kadınlar.

Peki, yüzyıllarca aradıkları ve sonunda buldukları nedir?

Özgürlük elbette! Daha açıkçası cinsel baskının kırılması. Şiirin genel izleği göz önünde tutulursa, bu dizeden başka bir anlam çıkarılamaz. Üstelik bu başarıya toplumun uygarlaşmasıyla değil, kendilerinin insan olmanın bilincine varmalarıyla, bir başka deyişle kişileşerek ulaştıkları anlaşılıyor. Üçüncü bölümün ikinci dizesini alıyorum buraya:

“ayaklarımız sulara, saçlarımız ıslak”

Ben bu dizenin, yağmurda ıslanmış olmanın ötesinde başka bir anlama gönderme yaptığı kanısındayım. Gerçi söylemi biraz örtük ama, şairimizin, sonunda ayağımız suya erdi demek istediğini sanıyorum; sanıyorum değil, bundan kuşku yok. Ayakların suda olması, bu konudaki, ‘ayağı suya ermek’ deyimini anımsatmakta. Ve bu deyim de bilinçlenmeyi, farkına varmayı, gerçeği kavramayı anlatıyor.

Burada bir açıklama yapma gereği duyuyorum: Kadınların istediği özgürlük, etik dışı bir cinsel yaşam olamaz. Onlar bedenlerinin ve gönüllerinin istekleri yüzünde baskı görmek ve aşılanmak istemiyorlar yalnızca. İnsanın; erkek olsun kadın olsun doğanın sunduğu istekleri özgürce yaşaması en doğal hakkıdır.

Ne yazık ki, şiir ilerledikçe bu bilinçlenmenin, giderek özgürleşmenin pek sağlam olmadığı görülüyor. Kurtuluş sağlayıp mutluluk getirmiyor. Çünkü bilinçlenme toplumun bütününü kapsamıyor. Ayrıca eski köhne yargıları kişiliklerden bütününü silip atmamıyor.

Örneğin kadın, şemsienin altında yabancı bir erkeğe yaklaştığının görülmesinden tedirgin. Bu; üzerinde hâlâ toplumsal ve kültürel bir baskı olduğunun göstergesi. Bir başka deyişle töresel bir baskı. Öyle olduğu için de beden ve ruhun doğal istekleriyle çelişiyor.

Bu baskı o kadar güçlü ki, kadın, dizede, “bu yol doğruca...” derken, sözünü üç notayla kesiyor. Bu üç nokta, “yatağa gidiyor” un karşılığı, ama şiir kişisi kadın diyemiyor bunu; “utaniyor.”

Şiirimizin kadın kişisi, yakaladığını sandığımız özgürlüğü aslında bir azap olarak yaşıyor: İçinde bir lekenin ağırlığını duyumsuyor, utancından yüzü kızarıyor.

Bu durum bana günümüzün çağdaş kadınlarını anımsatıyor. Onların, hem içlerindeki hem toplumlarındaki taşılasmış binlerce yıllık yapılarla uğraşlarını.

Üçüncü bölümün sondan üçüncü dizesinde eve geldiğini söylüyor kadın. Arada bir boşluk kaldığı görülüyor. Okur; adamlar çok yakınlaşmışlardı, öyle ki örtük biçimde bu yol yatağa gider bile demeye başlamıştı. Şimdi ise, aralarında bir şey olmadı mı acaba diye düşünüyor. Çünkü yürekli konuşma çabasında olduğu sezilen kadının, olan biteni anlatacağı beklentisi oluşmuştu okurda. O üç dizeyi aşağıya alıyorum:

*“geldiğimde uyumuş kocam, kapattım ışıkları
usulca kıvrıldım yanına, yıkanmadım
sürsün tenimde ötekinin kokusu”*

“Sürsün tenimde ötekinin kokusu” dizesi yukarıdaki sorunu hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak biçimde açıklıyor

Kadının evli olduğu da çıktı ortaya. Kocasıyla aralarında bir sorun olup olmadığı pek belli değil. Belki kocanın biraz ilgisiz olduğu ileri sürülebilir; gece vakti dışarıda yağmurda kalan karısını beklememiş, yatıp uyumuş. Böyle bir kocanın, eşini aşk arayışına sürüklemiş olacağı düşünülebilir. Nitekim öyle de oluyor, kadın, aynı şemsienin altına birlikte sığındığı adama aşık oluyor ve onun cinsel çekiciliğinden kendini kurtaramıyor.

Şiirin son bölümünde kadının yeni sevgilisine duyduğu aşk betimleniyor. Bu aşk, tam anlamıyla eskinin kalıntılarında kurtulamamış benliğinde onulmaz acılara, tedirginliklere yol açıyor:

Arzularından korkuyor, kötü biri olduğuna inanıyor, ayıplandığına da. Kendini kirlenmiş duyumsuyor. O aşktan kaçınmıyor gene de. İkilemler, çelişkiler içinde azap çekiyor. Kişiliği parçalanmış durumda. Değerli şair Arife Kalender’in, Kapitalizmin biçimlendirdiği çağımızda ve toplumumuzda mutlu bir aşk yaşanamayacağını belirtmek istediğini sanıyorum. En son dize bir sesleniş:

“Ayşe kız, sen de bilirsin bu duyguyu...”

Şiir kişimiz kadın yaşadıklarını, duyumsadıklarını hep birilerine anlatıyor, en sonda da Ayşe kıza. Bu sesleniş, şiirin izleğini etkiliyor bence. En başa döndüğümüzde şiirin üst başlığının “Kadın Geyikleri” olduğunu görüyoruz. .

Buradaki “geyik” sözü, palavra, boş yere övünme anlamı içeriyor. Ben bu başlığın; anlatılanların yaşananlar değil, gönülden geçenler olduğunu düşündürmek için kullanıldığı kanısındayım. Böyle olması, kültürümüzdeki kadın anlayışıyla da örtüşüyor. Ayrıca buraya kadar belirlenen kadın tipine de uygun bu.

Özgürlükten yoksun kadınlarımız, kendi aralarında bazı fanteziler konuşabilirler. Bunun içlerdeki ezikliğe iyi gelebileceği söylenebilir. Şiirdeki kadın kişisinin bunu yaptığını düşünüyorum. O, yaşadıklarını anlatmıyor, gönülden geçenleri yapmış gibi anlatıyor. Böylece okur, kadın sorununun hâlâ tüm acıları ve açmazlarıyla sürdüğünü anlamış oluyor. Bu; okurun eleştirisini kadına değil topluma yöneltmesini de sağlıyor.

Her şey bir yana, bu konuyu Arife Kalender gibi değerli bir kadın şairimizin şiir konusu yapması güçlü bir umut ışığı değil midir? Kadınlarımız özgürlük savaşında henüz yenik görünseler de gelecek onların.

40 KAPI, 40 PENCERE, 41 MERDİVEN

Barış ERDOĞAN

Kapıyı çaldım. Girdim ki ev yok.

Bütün pencerelerim ahşaptan, cümle kapım sevdadan.

Yorulduğum saatlerde sokağa bakan pencerelerde oturdum. Pencereler beni yordu. Pencere dışındaki derin boşluk yordu, pencere pervazları yordu, tüller ve perdeler daha çok yordu. Salgın nedeniyle dışarıya uzun süre adım atmadım. Oturup bekledim. Huzur da yordu. Düşünüyordum, düşünmek de yordu. Boş oturmak derin acı veriyordu ruhuma.

Var olduğunu bildiğim ama yanımda olmayansa hem yordu hem de yaraladı. Bulur muyum umuduyla çıktım. Baktım, bütün yüzler aynı maskeyle dolaşiyor, elimi ayağımı çektim sokaktan. Dertlerim yetmezmiş gibi ormanın çalışını da yağmırlar içime, mezbeleliğe dönüştürmüşler. Pencerelerimi açmamak üzere sıkıca kapattım. Bir şeyi itiraf edeyim: Rol yapmak da beni yordu.

İçî dışından geniş evler insana huzur verir.

Evler sizin iç dünyanıza açılan kapılardır. Yaşadığımız coğrafya, kültürel birikimleriniz sofadan başlar. Modern evlerin çabuk eskimesi dünle bağıni koparmasıdır. Evin köşesindeki bir piyano ya da gramofon, köşede güneş almayan kitaplık, pencerelerdeki kuş işlemeli perdeler, öğle uykusunun kestirildiği koltuklar, şamdanlar... Gümürlüğe hayır diyecek bir kadın yoktur bu ülkede. Bunların tıka basa doldurulduğu evler de hapishaneden farksızdır.

Kuzeye bakan penceresi olmalı evlerin; rüzgâra, üveyiklere, bulutlara açık. Hayatın en sakin yönüdür de kuzey. İnsan iliklerine kadar üşüse de kuzeyden vazgeçmemeli. Ya üveyikler gecikmişse, rüzgâr hızını artırmışsa, bulutlar da toplanmamışsa; olsun, inat etmemeli. Güneydeki duvara kazmayı indirip pencereleri genişletmeli; o hep güneyden geçer akşamüstleri evine, kim bilir gözden kaçırılmıştır üveyikler. Uzun zaman üveyikleri, bulutları bir de onu görmemişsen tek çare pencereyi evin doğu tarafında açmalı; bir kadının güneşe benzeyen yanlarını gözlemleyip yazıya dökmeli. Her şey, herkes geçip gitmişse batı yönündeki pencerelerle vedalaşmalı, açmamalı batıdaki pencerelerin perdelerini. Hatta hiç pencere açmamalı, olanları da örtmeli. Oturup hayal kurmalı. Hayal dört yandan gelmez, gökten iner. Hah, pencerenin yeri bulundu: evin tavanı.

Büyük konaklar kendi üstüne yıkılır.

Konaklar hayranlığımıza ürkütücü bir hava katar. Yakup Kadri'nin Kiralık Konak romanında üç farklı dünyada yaşayan insanlar vardır. Bir kuşak çatışması alıp başını gider. Konağın kiralık olması bir neden değil, sorun beyinlerin belli dönemlere kiralınması. Sadece Naim Efendi memnundur konaktan. Duvarları, trabzanları, pencereleri teneffüs ettiği havayla eskitmiştir.

Biz kendi konaklarımızı eskitemeden çürütüyoruz. Aynı odalarda ayrı dünyalar kurmaya kalktığımız için çürümeyi görmezden geliyoruz. Minderleri devedikenleri kaplar, tabakları bakır çalar. Gözler görmek istemediği eşyalara katarakt yüklü, odayı havasız bırakan nefese kör. Boğuluruz. Fotoğraflar inmeye başlar duvardan, perdeler lime lime... Bir baraka sıcaklığı bulunmaz. Konak ayaktadır, ama gönülde çoktan yıkılmıştır.

Şairler basamaklız merdivenlerden çıkamazlar ama yazarlar.

Altı çardak üstü bardak bir evim vardı, sattım. Alıcıya bir şart koştum: Merdivenimi alırım! Ev dediğin merdivensiz olandır. Alıcı inandı. Gidip Kudüs taraflarında çadır kurup uykuya dalacağım. Bilen bilir, Cemal Süreya huyum var: “Çarmıhını yanından eksik etmeyen bir İsa gibi/ Merdiven taşıyan bir adam görüyoruz”

Benim “merdiven” sevdam çok eskilere dayanır. Nerdeyse beş yüz yıl o “nerdüban”dan inip çıktım. Gazeller, kasideler, mesneviler diyarında gezinsem de Enderunlu Fazıl'ın nerdüban basamaklarında dinlendim: “*Rehber-i âlem-i bâlâdır aşk/ Nerdübân-ı der-i mevlâdır aşk*” (Aşk, yüce âlemin rehberidir. Aşk Mevla'nın kapısına götüren merdivendir.) Sonra yolum Asitane'ye düştü, Kamondo merdivenlerinde ilham dilensem de emeksiz yemek olmayacağıma, emeğin ekmek kadar kutsal olduğuna inandım. İlham, belki düşüncenin mayasıdır. Gerçi bugüne kadar ilhamla göğe merdiven dayayıp çıkmadım. Merdiven şairi Ahmet Haşım koluma girip Tophane semtindeki evine götürmeseydi orada dilenmeye devam edecektim. Bu semtten söz eden A. Şinasi Hisar mıydı, bellek o kapıyı bir kez bile açmadı. Sahi o semtte oturdu mu?

Haşım, Tophane'ye geldiğimizde başını kaldırıp işaret etti: “*Evim bu yokuşun sonundaki kırmızı boyalı ev.*” Him, dedim, “*Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden*” dizesi bu merdivenlerin ürünü olsa gerek. Ömrünün son demlerinde Kadıköy taraflarına taşındı da nefes nefese kalmaktan kurtuldu. Havuz'una nerede yazdığını merak edenlere söyleyeyim: Merdivenköy'deki Mihrimah Camii'nin doğal havuza dönmüş avlusunda. Yolunuz Sagalassos'a (Ağlasun) düşerse Antoninler Çeşmesi'yle kıyaslayın, Hasan Hüseyin'e de selam söyleyin.

Haşım'ın söz coğrafyası Bağdat, ama merdiven'e “nerdüban” dediğine rastlamadım. Yahya Kemal öyle mi? Divan ağzıyla eski şiirin rüzgârlarını estiriverir. Nedir o, “*Nerdübânlar büşiş-i nermîn-i dâmânıyla mest / İndi bin işveyle bir kâşâne-i fağfûrdan*” dizelerindeki hava? Hani, “*Bu dil ağzında annemin sütüdür*” derdi? O canım Yunus'un dilinde bir duru sudur: “*Miskinlikte buldular kimde erlik var ise/ Merdivenden iterler, kim yüksekten bakar ise*”

Merdivensiz yaşayamam demiştim. Merdivensiz şiirde merdiven havası estiren Servet-i Fünuncuların, Fecr-i Aticilerin başım üzre yeri var. Halit Fahri Ozansoy, “*Fakat trubzandan aşağıya sakın bakmayın, başınız döner.*” derken Haşım'ın şiir merdivenlerinden yuvarlanmış bir gün: “*Ne sen,/ Ne ben,/ Ne de hüsnünde toplanan bu mesa,/ Ne de âlâm-fikre bir mersa,/ Olan bu mai deniz/ Melali anlamayan nesle aşına değiliz.*”

Sadece o mu? Kendini arayan İlhan Berk de:

“*Keçi yoluyum*

sana

tam

a

k

ş

a

m

o

l

u

r

k

e

n”

Bu merdivenler biraz yorucu. Ayağınızda derman kalmasa da kendinizi Tunguz Şamanlarına bırakın, her koşulda sizi gökyüzünüze kanatlandırırılar.

Ali Asker BARUT

CEM UZUNGÜNEŞ HOROZLARI

Gezmeye çıkmış gibi Uzungüneş'te üç horoz
Yandı parıltılarla kırmızı ibikleri uzun

Çağırıyor çın çın Uzungüneş'te
En sevinçli genç sesiyle ilk muştucunun

Uzungüneş'te tüyleri batmış bir gür parlağa
Bahçe duvarında gürül gürül bir kuyrukla

Uzungüneş'te birinin ışıl ışıl kırmızılı
Birinin ışıl ışıl pembe turunculu göğsü

Soyut bir yeşillikten Uzungüneş'e fırlamışçasına
Çoğula çevirdiler işte tek sabahı mavi ayaklarıyla

Mehmet Akif TUTUMLU

KÜÇÜK KIZ VE SERÇELER

Avlunun ortasına bir kap su koyup
serçelerin su içişini
izledi küçük kız.

Bir iki üç,
sökün edince kuşlar,
bıraktı saymayı.

Ürkmesinler diye
nefesini tuttu
elleriyle.

Tepki bile vermedi
annesinin
seslenişlerine.

Evleri neredeydi?
Uzun uzun taradı gökyüzünü,
kısıp gözleriyle.

En çok hangi ağaca
açarlardı
düşlerini?

Zamanı
tanırlar mıydı
taşların sessizliğinden?

Ani bir yel çıktı
koptu sorular,
kelimeler uçtu içinden.

Havalandı bütün kuşlar,
annesinin
siyahlaşan sesinden.

Sevda ALTINKAYA

O KIZIN ETEKLERİ

O kızın etekleri ateşte savrulur
Esmer bir bakış kazanır onun eteğine düşen
İşçileri ve işsizleri aynı kefedede görmek gibidir
Kelimenin susuz bıraktığı her şey kadar
yavan anlaşılır açlığı
O kıza yalnız elleri kendinin olmayanlar dokunur.

Akşam bir musluk içinden akar gecekondu
Budur karaltı ve kararsız takırtı
Tık, tık, tık, tık...
Bozuk musluk ve saat aynı şarkıyı söyler artık
Yan yana yüzler ve kurdeleli ölümler
Birbirine hiç bakmadan ilerler ve
O kızın etekleri evlerin birinde kaybolur.

Belinden aşağı dökümlüdür onun etekleri
Uzundur ve kısadır, bileklerinde ve diz altındadır
Kahverengi üzerine pastel tonlar kondurulmuş olmasa
Uzaktan bakınca yalnız bir şehri andırır
Yakından bakınca ezilmiş bir çiçeği
O kızın etekleri yalnız bir çiçekte can bulur.

Hayalini kurmak zordur onunla yan yana yürümenin
Ayakları çıplaktır bütün yolların dikenlerine
Kolları açıktır güneşin lekelerine
Burkulmalar hazırda bekler o yürürken
Bilekleri incelik incindiği adamlara giderken ve
O kızın etekleri bileklerinden önce burkulur.

Erkan KARA

UNUTMA

yorganlar yer yatakları yoksul evlerinde
hep aynı katlanır, odalarda denkler
uykuludur her yerde ve sofralarda hep
bir olan tek şey yokun adı: az'dır, ah

zordur çocuk olmak yoksul evlerinde
annesiz babasız kalmak zordur fakirlik
ve çaresizlik daha da katlanır orda
çocuğun miracı yalnızca hayalleri olur

bilseler de şikâyeti, bir kabullenmek değil
her şeye rağmen yoksul evlerine katlanmak
Allah'a inanmaktı; ve Allah sıcaklığı ki
yaşamakla öğrenilendi çocuklukta

en güzel zenginlik bu: saf ve gülen çocuk
yüzleri, yoksul evlerin ve sırrını bilmek:
her zaman kalbinle görmeyi istemektir; işte
o çocukların yüzlerine bakmayı unutma.

BELİRLEYİCİ OLMAK

Hüseyin PEKER

Enver Ercan'ın *Yasak Meyve* dergisini hazırladığı yıllar, her sayı birine dosya ortaya koyardı. Yıllarca sürdü bu. Sonuçta dergiler bir arada izlendiğinde, bugün yazarlar ansiklopedisine benzer bir seçki var oluyor elimizde. Seçilen şair yazarlar sonuçta Enver Ercan'ın öznel seçimiyle ortaya çıkan bir bütünlük oluşturuyordu. Edebiyat tarihinde anılmaya değer ve katkılarıyla kimliği tartışmasız, oturmuş *kişilerden* oluşuyordu bu seçim. Ömrünün sonuna kadar *-bu şairin sırası geldi-* diye hesaplar, edebiyat tarihine bir fihrist hazırlar gibi çalışırdı. Gerçi bu tür toplamlar yıllıklarda, şiir antolojilerinde ve dergilerin dosya halinde hazırladıkları bazı bölümlerde de yaşatılıyor bugün. Bir bu işlemi anarken *-belirleyici-* olmanın adını da koyuyoruz aramızda.

Aslında eleştiri ve deneme yazarların kitaplarında da buna benzer belirleyici öğeler göze çarpıyor. Örneğe Ramis Dara'nın *'Hayat Şiirdir'*, *'Hayatı Şiirleştiren Kitaplar'*, *'Kırık Amfora'*, *'Şiir Çünkü Şiir'* yapıtlarında olduğu gibi Naci Bahtiyar'ın, Soner Demirbaş'ın, Konur Ertop'un, Orhan Koçak, Ali Özgür Özkarcı, Utku Özmakas, Enis Batur, Doğan Hızlan, Mehmet H. Doğan, Asuman Susam, Aydan Yalçın, Veyysel Çolak, Memet Fuat, Baki Ayhan, Ahmet Günbaş, Asım Bezirci ve daha birçok yazarın kitabında buna benzer *-belirleyici-*liğe hizmet eden çalışmalara yer verilmiştir. Sonuçta, yazarlar kendi saflarını, beğenileri oluşturmuş ve bunlar üzerinden birer liste bırakmışlardır ortaya.

Bu isimlerin oy çokluğu sağlansa ortaya bir edebiyat tarihi portresi çıkarılabilir. Çoğunluğun öne çıkardığı yazarlar aynı ismin anılmasında buluşacaklardır sonuçta. Bir o kadar da elenenler de açığa çıkacaklar. Etki bırakmayan, yazdıklarında değişiklik arz etmeyen, sağa sola yersiz saldıranlar sıkıca elenecektir bu listelerden.

Belirleyici olmanın nitelikleri tartışılmalı bence. O özelliğe haiz olmak üzerine kafa yormalı. Bu işin incelikleri önceden tartışılmalı.

Ayşe Nalan, 1969 doğumlu bir Bulgaristan muhaciri ailenin evladı. Bugün orta yaşa çok çalışarak, hayatla olan bağını hiç koparmadan, yılmadan sürdürerek, çok şeye göğüs gererek getirmiş, şiirden de kopmamaya özen göstermiş, ilgiyle izlediğimiz bir isim.

2021 Pikaresk basımı *'Kapsül'* adlı son şiir kitabı da 2019 Sennur Sezer Şiir Ödülünde Jüri Özel Ödülü almış. Arkadaş Z. Özger Ödülünde 2005 da ilk kitabı ile Jüri Özel Ödülü alan şairin bir kitabı daha çıkmıştı arada, bu üçüncü kitabı oluyor. Bu seyir; şairin işi bırakmasa da aşırı verimli ve atak olduğunu göstermiyor, biraz işi ağırdan alıyor ama şiiri de bir o kadar ateşin içinden kopmuş, insanı sarıp sarmalayan, değişik yerlere uçuran, ilgiye değer bir görünümde.

'Kapsül' iki bölümden oluşuyor: 'Dış Bükey Simsiyah Bir Köpek' ve 'Oyuk' Bu iki bölüm başlığından bile Ayşe Nalan'ın değişik hava soluyor ve bunun görüntüsünü farklı renklerle kuran olduğunu sezebiliriz. O modern çizilen bir resmin modeli gibi dolanır ortada.

*'hür bir ağacım ben
rüzgârın yaladığı'*

Kendine saydam bir ev yaptığını anlatır başta, sonra müthiş bir malikane diye betimler, bir de herkesin o evde uykusuz kaldığından söz eder. Geceler kum taşıyıp cam erittiğine bakılırsa, şair bu dünyanın -uyumsuz- kahramanlarından biri

olarak kaldığını ima etmektedir. Sözü bir ucundan gevşeterek söze başlar, öteki ucundan farklı tellere tutturur, sonuçta kendi beline bağlar. Hayatı hep bir karışık yumak niyetine hesaplar:

'unutma!

sadık olabilmek için sokağa dönmelisin"

Ayşe Nalan savrulmuş bir dimağla, Ionesco'nun kahramanları gibi ya da Harold Pinter'in *'Kim Korkar Hain Kurttan?'* monoloğa benzer yutkunma ile dışarı çıkarma arası bir söylemle konuşan bugün ben *Yasakmeyve* dergisinde Enver Ercan'ın yaptığı seçimlerin yararı üzerinde duruyorum. Ne iyi yapmış, has bir hizmeti ortaya bıraktığı Ercan'ın. Memet Fuat'la düzgün şekil alan Edebiyat Yıllıkları seçimlerinde çok titiz ve her yakayı gözetken tavrıyla anılmakta bugün. İyi bir başlangıç olmuştu Memet Fuat'ın da yaptıkları, Oradan *Çağdaş Türk Şiir Antolojisi'*ne azar azar taşıdığı liste de bugün saygıyla anılıp yürüyor. *-Belirleyici-* olmak, aynı zamanda iyi bir teraziden denkleştirilip, ortaya konan bir tarihçenin resmini oluşturuyor.

Ayşe Nalan'ın daha önceki kitabındaki bölüm başlıklarına bakalım: 1-Eksik Kavis 2-Eksik Pierta, Büyük Orji 3-Çözümler 4-Saykodelik Karagöz

Şimdi son kitabı *Kapsül'*deki bölüm başlıklarını da gözleyelim: 1-Dış Bükey Simsiyah Bir Köpek 2-Oyuk

Daha önceki kitabındaki bir dizeyi örnek olarak veriyorum: *"şimdi gövdemi gül ve güz baktım"* Son kitabı *'Kapsül'*den bir dizeyi örnek olarak bu dizenin yanına koyalım: *"Ben buralarda yokken, yakın gözlüğüme baktı bana"* Ki bu örnek çok daha kapalı sayılacakken, bu son kitabında Ayşe Nalan'ın her türlü kavram karmaşa içine ittiği anlamlarını bir kenara bırakıp 'Somut' şiire yöneldiği söylenebilir. Artık çoğu şeyi düz biçimde söylemektedir. Ama anlaşılır olmanın her türlü çevrim içi oynaşmasını da sözcük arası titreşimlere bırakmaktadır: *"sevişirken herkes bizi izleyecek"* Şair düz düşünmeyi sevmemektedir. Kendi hakkında türlü bulutsu fikirlere kapılma fikrini saklamaz bizden: *"bir iguana var biçimimde, onların rengiyle aynılaşıyorum"* Bu kendini sevmeme fikri yerleşmiş bir kez aklına: *"yoksa içine kaçmış bir köpeğim ben"* İguana'dan köpeğe dönüşen bir beğeni bozukluğu fikri belki de Kafka'nın *'Dönüşüm'* yapıtında kahraman Gregor Samsa'nın, bir sabah uyandığında kendini bir böcek olarak görme fikriyle eşdeğer sayılabilir. *"ola ki bütün çirkinliğimle oluşuyorum"* şair kendini *'beşgen suratlı bir kedi'*ye de benzetir yeri geldiğince. Ama kendinden memnuniyetsizliğin karamsarlığına kapılmaz, oradan devrik bir insan yaratır, Kapsüle biner gökyüzüne fırlatır kendini, bir çeşit hayatla mematla oynar ve sadık olabilmek sokağa atar kendini. Çelişkilerini yumağa dönüştürür, tek kişilik kapsülünde kendini boşaltır durmadan.

Tek mürettebatlık gemi benim dediği, kendini yalnız hissettiği evrenidir memleketi. Harfleri çoğaltır, 'öldüm' demez de 'öldümmm' der, ben iyi bir çobanım der de sürüsünü kurda kaptırır, kendi dünyasıyla dalga geçen birine dönüşür. Benzi bu sarılıktaki kararın kardeşlerini arar, ben üzerine çeşitli denemelere girer, elbisesini eksik kumaşlara diker, kendini bir yara bilene kadar uzar iş.

'Kapsül', Ayşe Nalan'ın kendini soluduğu, çeşitli renklere boyayıp tartışmaya açtığı bir kadın şair kitabı. 'içime gel' diye insanı çağırıyor, ama bir yandan da yılan yuvasından eskimo sandalına taşınan devrik dünyasıyla baş dönmesi' nidasiyle konuşuyor. Anlattığı şey hokkabazın panayırındır. Belki de kendisini boyamak için yeni renkleri bulmanın peşinde uzaydan konuşuyor, gitmediği ama uçurduğu iç sesinden.

Ayfer KARAKAŞ

İRONİ

ne zaman sahibiydi, dikte ederken afalladı.

"cesur" kırlangıçlar içinde,
vurur kanatlarını sakın gölün mavisine.
dokunuş, dalgaları derinlere doğru.
derinlerde bir göz.
koyuluğun her tonunu döker içine.
bu kışları kim çizer ömrüne?
yaz? uzak bir iklimde.

kirliydi felsefenin şehla gözleri.
duru düşünceler de akıttı ve çokça.
ince bir hüznü yüzünü yıkadı arileşen.
ve azadi bir ruhun ırmağında mavileşen.

çelikten asıl bu ironi.
-hangi ironi?-
su almaz, sağlam.
portatif gülüşler dizmeden ağzına.
gazelci bakmadan çürük elmaya ve solucana.
zeytinin adı zeytin, incirin adı incir.
sanki her şey cennetten.
almadan yığılmış alkışçı korosunun şakşakını.
minyatür bir öyküceğiz oldu.
işte bundan ey varlık işte bundan!
-bu ne?
içinde bir kehkeşan.

İbrahim TİĞ

SÖZ

bir söz kesilir genç bir kızın göğüne
mazgallar ayaklanır ihtiyat akçesi
bohça, yağlık, yanak yastığı
biraz da ceviz sandık, boncuklu

bir at gibi koşar memleket, iç güveysi
anadan değilse babadan yadigâr

kim ördü saçlarını çocukluğun
kapılara düşen ahşap ev
önceden çizilmiş göç haritası

bir geyiğin peşinden gider gibi
asıldı sesin son duraklara
sırtında gelinliğin teri

sen ve şehir
düştü!..

kaç riya kaldı gömülecek
sağaltılacak hayata

Yeprem TÜRK

YUKARILARA

Aşağılara mı kuzum aşağılara
Medeniyete ovalara
Fıtratı, ebediyeti
Geride koymuş sera etkisine
Alışkınmız biz ay aydınlığına
Giremeyiz kültürün doğayı geçen loş ışığına
Çocuklarımıza bakın yaylalarda
Sübhanekeden tomurcuklarımıza
Silah, gaddarlık gelişkin de aşağılarda
Vurulur çocuklarımızla birlik sübhanekeleri de
Ne yaparız aşağılarda yoksulumuz
Malıyla beraber çalınır da
Artar sırtta kamburumuz
Bizde yeni bir fizik yaratır acılarımız
Aşağıda hırpani kuşlar gibi yorulu kader
Biz Tanrı dostuyuz gidemeyiz,

inemeyiz

Kıyımdan genler edinemeyiz
Tanrı'nın insana elimin vebali gibi baktığı yere
layık mıyız

Biz eğilemeyiz, ama eğil derler
İçimizden gelenleri ticarete dökemeyiz
Ama dök, derler
Biz organlarımıza gönülden bağlıyız
Onları satılık iyiliğe koşamayız
Bak bunun içindir Tanrı'ya
Şu tepelerde çitalardan hızlı koşar dualarımız

Kelime-i şهادet ilk hecede kuzum
İnsan başını yukarı çeker değil mi
İnsan bu kadar eğilir mi
Yukarılara kuzum yukarılara dağlara
Eski bir kavim olmaya eski bir yürek
Ulu beşerden bir bölük
Yukarılara dağlara
Bekadan dünyaya taşan havaya
Varlığımızda artan ahret oranına
Ormanda ışıltılı hışırtısıyla
Sınırlara dek inen cebraile
İçe son nebi gibi gelen ilhamın
Dağları doldurduğu ana

Osman AKYOL

SON NEFES

Beklemez
çifti hasadı son nefes

Gelince vakti saati

Çıkar gider
eski bir kabadayı gibi

ŞAİR LOKMAN KURUCU'DAN BİR ÇIĞLIK : .NSEST

Talat AVCI

Şair (aynı zamanda yazar, müzisyen, oyuncu, aktivist) Lokman Kurucu, “.NSEST” adlı şiir kitabının en üstünde yer alan adının altına “*miriam... miriam... lema şevaktani*” ibaresini koymuş. *Luka* ve *Yuhanna* incillerinde değil de *Matta* ve *Markos* incillerinde geçen bu sözün aslı “*Eloha, Eloha, lema şevaktani*” biçiminde. “*Tanrım, Tanrım, beni niçin terk ettin?*” anlamında. Şair, burada Eloha yerine Miriam’a (Meryem) seslenmiş.

Şair, İsa konumundadır; ama baba tanrı yerine “Anne, Anne, beni niçin terk ettin?” diye bağıyor. “Anne beni niçin doğurdun?” anlamına da gelir bu; “Anne beni niçin üvey babanın ellerine bıraktın?” anlamına da.

Dili zincirlerinden kurtarmayı amaç edinen yeraltı edebiyatının, alkolizmden tutun da cinselliğin/ erotizmin, sıradışılığın, argonun, küfrün dışavurumu diyebileceğimiz bir biçemi seçmesi bile bir isyan, bir başkaldırı, en azından karnının şişini indirme çabasıdır. FAN(atik) (maga)ZİNE kısaltmasından oluşan “fanzin”lerin bir kısmı da yeraltı edebiyatının amatör yayın organı olmaya soyunmuştur.

1980 sonrasında beatnik-marjinal şiir eğiliminin ilk akla gelen adlarından olan “küçük İskender”i izleyen kuşağın en cesur yüreklilerinden biri de Lokman Kurucu. “*Bu kitap özel olarak bir ya da birkaç kişinin yaşam öykülerini imgeleyerek yazılmamıştır. Ama yara gerçektir, şiirlenmelidir.*” (s. 8) diyor ya peşin peşin, burada “yara gerçektir”in altı çizilmelidir. Kitap baştan sona yaradır zaten.

Babaya dönük bir karanlık vardır ki kaygıyı büyütmede, anneyi azaltmaktadır. Bu karanlık gitgide uzaklığa dönüşmekte, çocuğun kasıklarını şişirmekte, hatta çatlatmakta, hatta ve hatta akıtmaktadır. Bu karanlık, şiire dönmüştür sonunda ve yine kaygıyı büyütme olmuştur işlevi.

Kaygıyı büyüten karanlıkta “gövdemden çıkıp bir çıplaklığa yerleştim/ insan insan damlıyorum zamandan dışarı”. “İnsan insan damlamak”tan anlaşılıyor ki, insan kanın ta kendisi! Son damlasını verip “bitersem hiçliğe asılı bir imge olacağım/ ki patlarsam adıma ‘hayat’ desinler”. (s. 11)

Annesini azaltan karanlıkta “önümü yokluyor sütün ar’ından düşüp/ çarımha eğilip gösteriyorum arkamdaki boşluğu/ orada üvey bir adam bağırsaklarımdan/ akıyor ağızma dölleri kanatarak/ ‘ağzım’ diyorum anne ağzımı öpme/ aşkımın kirini düşürme şeytanın rahmine/ o kirden ne sana hayat, ne bana ölüm!” (s. 12) Bu karanlıkta annesi azalırken, bir bakıma silikleşip giderken, babası çoğalmaktadır. Ama “kurusun ağaç köklerinde” (s. 15) ilenciyle iki yakasına yapışmıştır babasının.

Gözlerinin önünde “siyah beyaz bir fotoğrafta bir gelinlik” vardır. Anımsadığı şudur: “damat altı ay sonra çıkmış kareden ben karında”. Daha üç ay vardır dünyaya gelmesine. Sonraları “annem her gece adına ‘oğul’ dediği yarım bir kızla” (s. 13)... Gerçek babası terk etmiş anlaşılır. Ruhuna dokunmuş dokunacak herkesi altılara bölecektir artık, söküp atacaktır hayatından ya da bir yere akmayan nehrinden. Bu nehir “kendine akan bir nehre” de dönebilir, akacağı deniz de “kendine varan bir deniz”e (s. 16).

Anne, şunun farkındadır: “o kirden ne bana aşk, ne sana sevgili” (s. 17)... Hele şundan iyice emindir: “oğlum her gece adına ‘anne’ dediği bir nefretten/ şair erkekler yaratıyor sevmek için”. En acısı da şu: “oğlum, sevgilim, beni acıtmaktan yaptığı kaçışlara/ ‘aşk’ diyor, kuyular taşıyor... kurtlar// ...kurtlar!” (s. 18)

Şair Lokman Kurucu’nun şiirlerinde vurucu dizeler çoktur. Her şiirde pusuya yattığı yerden çıkıverir karşına. Yolunu yönünü şaşırırsın! Şu dizeler ne dokunaklı anlatır terk edilmek ile kavuşmayı, ölmek ile yaşamayı: “terk ediliğim yerlerden uzak/ kavuştuğum anlardan azade/ yerleştiğim bu kızdan darlıkta/ içinde ölemeyecek kadar yaşlı/ yaşayamayacak kadar henüz her şeyin başı”. Annenin gözünde “doğum”, oğulun gözünde “terk edilmek” olan şey birleşirse, bu ancak anneyi rahatlatılabilir: “bitsin karnımda gezdirdiğim bu gurbet!” (s. 19)

Yalnızca kralın çıplaklığı anlatmaz gerçekleri, şairin çıplaklığı da gerçekliğe soyundurur insanı: “baba baba damlıyorum çocukluğumdan dışarı/ büyürsem her yetimliğim suçu olacağım”. Çünkü dizelere dökülecektir bunları. Dizelerde sık sık “terk edileceğim, terk edildikçe oğullarımdan/ günahlar yaratan anneler için” (s. 20).

Anne, Tanrı-İsa-Meryem üçlüsünden oğulu çekip çıkarıp “bize artık günah yok” dediği yere gelmiştir: “göğsüme ‘anne’ düşüren topraklardan/ sütümü döke döke geçtim,/ eğildi elif, dikildi vav, kurudum/ suyun orucunu bozduğum/ denizine vardım/ aç kendini oğlum/ bize artık haram yok!” (s. 21) “Günah” ve “haram”ın yanı sıra bir şey daha yoktur: “oğlum, oğluşum/ kalbimde Meryem yırtığı açan/ kumdan bıçağım/ bak karnımda kanayan/ bir an/ hadi gir oradan/ bize artık zaman yok!” (s. 22)

“Baba ve çivi...” (s. 23) Çarımha gerilmek kısacası... Yanıttan önce sitem getiren soru: “Miriam o çocuğu neden doğurdu?” (s. 26) Meryem de kocasına ilişkin bir çıkmazdadır: “Yusuf’la girmediğin çıkmazdan/ Yusuf’tan ol’mayanla kurtulamamak”. Tarihi tersten yazılmış Meryem’in “Göl başında delirenler kadar” (İki kirve Sinan ve Sakine’nin aşkı kadar) masum bulunmamıştır hikâyesi (s. 26). Babasına yalvarmaktan başka yapacağı bir şey yoktur Meryem’in: “Amran, Amran, Amran/ Beni bırakma!” (s. 27)

Şair başa dönmek için yanıp tutuşmaktadır: “Başa dönelim bütün âşkılar sussun” (s. 26). Örneğin Yusuf ile Meryem, Sinan ile Sakine... “Başa dönelim bütün sular sussun”. “Hasta bir buluttan aşağı”, “O ince kumlu arktan her gece akan arzu” (s. 27)... “Başa dönelim bütün kitaplar sussun” (s. 28). “Çakıldıkça tüm günahlar acınmaktan cezasız/ Bu baştan diğer başa acıya taht acıya zafer acıya sınır/ O masum kandır erkeği piç ve tanrı kılan”. Yalnızca âşkılarının, suların, kitapların susmasıyla yetinilmeyor; “...bütün yaralar sussun”. Bu arada şaire de çemkirilir: “Sen de sus şair, yeter şiir!” Enest ilişkilerin getirdiği derin susmaların boğuntusunda olanlar artık yırtmalı perdeyi: “Bu boşlukta sadece/ Babasında kadın kızlar konuşsun” (s. 28).

Çocuk bunları demeseydi hiç: “bu morları silmeyecek bu ‘su’ sesi/ ‘s’ sesi, ‘ssss’ sesi,/ bu neyin nesi, yine mi sen çocuksun dur/ altını değiştireyim baba” (s. 33). Baba bunları yapmayaydı hiç: “canım canın şu canın ne çok bağıyor/ (...)/ sana baba olmayı öğreteceğim/ sonra affedecek bizi tanrı inan” (s. 34). Çocuk o adamın karanlığında uyanmayaydı hiç: “evlenen, çoluk çocuğa karışan,/ çoluk çocukla birleşen/ çoluk çocuğa bölünen adamın...” (s. 35)

Babanın dediğiyle çocuğun dediği karışıyor birbirine: “sesi öldüren bu ses/ damarları kalın kulağa tokat/ ilk taşın bedduası/ yedi bin kere en yedi siyah/ bitmiyor ses, en sesssssss” (s. 37). Babanın dediğinin bir hükmü kalır mı ki çocuk şöyle derse: “ben artık/ bilyelerime de inanmıyorum” (s. 40).

Çocuk belirli günlerde belirli acıları yeniden yeniden yaşayacaktır: “bugün günlerden ne; salı” (s. 44, 45). Olmaz olasıca adamın, olmaz olasıca günde, olmaz olasıca yaptıkları... Çocuğun “nerede yine ellerim/ hangi kapıyı çalıyorlar yine” (s. 39) sayıklamaları bir yerlere uzanır gider: “Bak; yok bunların da elleri!/ Üç ses;/ Seks işçisi, bir anne, bir transseksüel” (s. 47). Bir seks işçisi anneye sesleniyor: “çıkıttım senden çoktan→

YÂDIMA DÜŞTÜ

Sen benim savaş meydanlarında
Düşümde büyüttüğüm gül, yaprakları kan
Toz, toprak ve çamur içinde gülümseyen yanım
Belki çıkışı var olmayan çıkmaz bir sokaktır savaş
Belki de çıkılmak istenmeyen bir uçurum
Üşürüm, yokluğun ısıtır varlığını anımsatarak
Bir ay, bir ay, bir ay patlar göğsümde ıslıl ıslıl
Sen benim akıldışım,

Sen benim aklımda şimdi ne köşelerdesin
Çaylar dolup masalarda demlenir
Hafif hafif eser tozlanma için rüzgâr
Kanadı kırılmaz nar bülbülünün çalılarda
Bir güneş, bir güneş, bir güneş açar papatyada
Sen benim akıldışım,

Şimdi aklım Kırım'ın çayırlarında hüznle koşarken
Nazende sevgilim karşılar içimde çalan müziği
Savaş tamamları susmuştur nihayet
Ama biter mi hiç ölümler görmüş gözlerde
Aşka açılan kollar, silahını hiç bırakabilir mi korkudan
Çınlaması geçer mi kulakların inlemeleri göğü delen
yaralılarından
Sen benim akılısırım

Kopan kollarda ve bacaklarda en aziz hatıralardır şimdi o
Kalan gövdenin uzamsız boşluğa sarılması
Ne mutluluktur silah tutacak kolların olmaması
Kaçacak ya da kovalayacak bacakların yokluğu
Semanın kudretine gözlerini kapamak ve uyanmak
Auschwitz'de
Şimdi silemediğim yaşlar çimenlere sarılırken
Nazilerin zulmünden kaçıp da sığınılır mı ötenaziye
Sen benim aklım, aklımı koru Rabbim

beri/ içinden çıkan kardeşlerim gibi/ anne uzak dur yakınım/
bak yok kızının elleri” (s. 55). Bir anne çocuğuna sesleniyor:
“Oğlum babamı öldürdüğüm yaşta/ babamı her saniye
öldürmek gibi/ işte duruyor hayatımda” (s. 56). Bir
transseksüel annesine sesleniyor: “kurt oldum anne bugün/ kurt
oldum yine/ sevinsene” (s. 57).

“Kara Gökkuşağı” (s. 59). Yedi rengin birleşiminden ak
çıkarak, kara değil. Kara gökkuşağı, olsa olsa yedi rengin
karartılmasını anlatır. LuyÇiyano ile Frederik'in karartılan
yaşamlarını... Önce LuyÇiyano şöyle der: “ölüyorum// bu
gökkuşağına başlangıç olsa/ bu çürüme, ölü bir hikâyeye/
yürümek için yol” (s.61). Sonra Frederik: “ölüyorum// bu
gökkuşağına başlangıç olmayacak biliyorum/ bu çürüme
varlığıma ne hikâyeye/ ne de yol” (s. 66). En son LuyÇiyano:
“ölüyoruz Frederik,/ belki başka bir imkânda/ başka bir
hikâyede// şimdi kapat gözlerini/ gökkuşağını göreceksin/
belki...” (s. 67)

SESİMDEN SESİME

Ben ve yağmur şehirde keder ırmağı
bir dere den bin dereye
sığmağım hep şiir
kuşlar gitmiş, gökyüzü bomboş artık
uyutmuyor sır yarası.

Özlemleri ateş besler, azizim
seni savuran rüzgâr içimde dolanıyor
bilirsin, acım çıplak
eline diken batsa benim obam kanıyor.

Sokaklar insan seli, gidiş-dönüş
kimi âşık, kimi sarhoş, su tadı
emek hep hüznün kokar
omurgasız insan da var, üzgünüm
bu evrenin ninnisi bu.

Sesimden sesime çağırı kal için
yarım kalmış bir şiir var masada
günleri dürt
acılarına gülümse
sevda doruğa kalkar ay altında.

Durmuş TAŞDEMİR

GECEİN BOYASI

Geceyi tutup saçlarından çekiyorum
Koyu karanlık geceyi
Derin çılgınlara gömüyorum sonra
Ayarını bozan saatler kuruyorum
Sesler iliştiyorum
Sessizliği kovan
Gece sese düşman

Boşluğa doğuyor olan olmayan ne varsa
Sözcükler taşıyorum ağır aksak
Yırtıyorum gecenin kefenini
Yankılanıyor söz
Düşündükçe çözülüyor bağlarım
Solak izler bırakıyorum yolun karşı kıyısına

Şairler söz eskitiyor felsefe akıl
Pusudur puslu havalarda geceye açılan
Sözü kırdın ufku boyadın
Yanıldın doyasıya
Söze beste besteye ses

Gece sade ve dingin
Müphem ve müthiş
Darmadağın
Kanırtıyor soruların çengelini
Savruk endişeli
Bütün olanlardan bağışık

Gece kapanmış içine
Kabuğunu kemiriyor

PATETİK SENFONİ EŞLİĞİNDE HAYATI BAKİ ŞİİRİ

Naci BAHTİYAR

Hayati Baki'nin Patetik Senfoni adlı kitabı ödüllü bir kitap. 2022 yılı Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü'nü almış. Ödüller konusu eksisiyle, artısıyla, tartışmasıyla sürüp gitse de bu kitabın büyük bir emekle, tecrübeyle üretilip okuruna ulaştırıldığını ve bu ödülü hak ettiğini gönül rahatlığıyla söyleyebilirim.

Patetik sözcüğünün sözlük anlamı “etkili, dokunaklı” demekmiş. Senfoni, genellikle orkestralar için bestelenmiş uzun müzik yapıtıdır (Vikipedi). Kitap adını, Patetik Senfoni'yi, semantik bakımdan bir yere oturtsak da kitaba yüklenen anlam senfoni ile bir ilgisinin olmadığını rahatlıkla söyleyebilirim. Güçlü muhtemel ki şairin Patetik Senfoni'ye yüklediği anlam şiire sinmiş, sindirilmiş fonetik uyum, söyleyiş biçimi, yapısal düzenden geldiği fikrinden doğmuş olabilir. Şairin şiirdeki yolculuğunda buna ne kadar önem verdiğini kitap okunup indirildikten sonra bu yargının ispatı gibi olacaktır.

Kitaptaki şiirlerin geneline bakıldığında tekrarların, asonansların, akustik uyumun, doğa perspektifinin, dildeki gen uyumunun, Orta Asya bozkırlarından kopup gelmesinin ortak adı olmuş sanki. Şairin hayat öyküsüne bakıldığında kitaptaki şiirler ile ne kadar doğru örtüştüğünü de göreceksiniz elbette. Kısaca onu da verelim: Şair İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okudu, bitirmeden ayrıldı. Askere alındı. Daha sonra Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Çeşitli üniversitelerde okutman olarak görev aldı. Türkolog, filolog, pedegog formasyonları aldı. Burada Türkolog sözcüğünün altını çizmek istiyorum. Şiirlerindeki eski Türkçe'ye ait sözcüklerin çokluğu dikkatlerden kaçmıyor. Okur olarak bu bizim eksikliğimiz belki ama kimi yerlerde sözlük kullanmak zorunda kalabiliyoruz. Anlaşılan şairimiz Türkoloji'ye özel önem veriyor. Bu sözcüklerden hareketle bile şiirlerini okurken Orta Asya step ikliminin görselini istemeseniz de zihninizde canlandırmış olacaksınız. Ona göre dil geliştirmiş ve ona göre sözcük seçmiş şairimiz. Bu sözcüklerden bazılarını anmak yerinde olacaktır: karangu, gökbörü, çamçak, yuğ, kurgan, teratüne, kunt, müselle, ifrazat, ebleh, budun, mülevves, kün, kargış, şagarbata... Bu sözcüklerin yanında “yalaguz” sözcüğü gibi yerel kavramları kullanması Türkçe'ye sadece hâkim olan dil ile değil kökeni ve yereli ile bir bütün olarak baktığını anlamak zor olmasa gerek. Dil konusu Hayati Baki için geniş bir yelpaze, geniş bir pencere olması şiirine anlam ve görüngü bakımından ayrıca bir zenginlik katmış. Şairin şiirlerini okurken aynı zamanda Orta Asya botanik bahçesinde şiir yolculuğuna da çıkmış olacaksınız: “üşüyor bahar, fesleğen kokusu/ eksiksiz bilgi/ eşikte./ çalılıklarda bazinen kertenkele/ doğanın dili/ derinliğin rüzigâra”(s.30). Diğer taraftan Orta Asya coğrafyasında ve Anadolu'da oluşan, gelişen Türk kültürü sinmiş şiirlerine. Şair bu kültürü içselleştirmiş olmalı ki şiirlerinde şiirlerinde bu kültüre ait sözcüklere hatırı sayılır derecede bir yer vermiş kitabında:” “burada günışığı türk” / ne yapıyor imdi, orada? /taflan ağacının kalbinde/ yalnızlığın kardeşi rus dili/ benim kimsesiz azer kardeşim”(s31). Patetik Senfoni, okurken gerek okul sıralarında gerek bireysel çaba ile elde ettiğimiz tarihi bilgilerinizi de harekete geçirerek, belleğimizde yer etmiş fakat zamanla unutulmaya yüz tutmuş kavramları da su yüzüne çıkaracak bir kitaptır. Şiirleriyle tarihsel belleği okşamanın yanında çevre duyarlılığıyla, hayatın sorgulanmasıyla, sosyolojik imge haline dönüşmüş ve

Ozan ÖZTEPE

MEMLEKETİMDEN
İSYAN MANZARALARI - XCIV

SİVAS'IN KAPISI ATEŞ KAPANI

Sivas'ın kapısı ateş kapanı
Bir açılır bir kapanır nazenin
Yaz vakti tohum tutmaz al toprağı
Alev sarmış dört bir yanını ilin

Yaralı serçe konar daldan dala
Teleği, kanatları yana yana
Gün batır Koyulhisar'da, Zara'da
Şehre iner ezgisi türkülerin

Bozkırın yeli ılıt ılıt eser
Kin yüklü bulut kapımızda bekler
Ölmeden üstümüze kefen biçer
Kim çalar kapısını Azrail'in?

Alevine de Aysan alevine
Boz atlı Hızır bize tez yetişe
Üç ozan gördüm ölüm bahçesinde
Biri ben, biri Uğur, biri Metin

belleklere kazınmış acılarıyla güç vermiş şiirlerine: “ışksız bir dünya, barbarlıkla şişiniyor/ durma, çöplüğe dönüşüyor/ insan: ve, aklını kusuyor: tanrılar” (s.22), “cehennem artık! Siktiret/ “yeter” de sıç ağzına/ kainatın”(s.23), “ekmek ve şarap hakıyçün / söyleyelim: adil mi hayat?: / ceylan'ı öldüren ne? / kurşuna dizen uğur'u? / serap'ı yakan kim?” (s.53).

Şair şiirlerini kurgularken birden çok noktalamaya işaretlerini kullanması bana ilginç geldi. Bu tür kullanım hem sınır, kural tanımazlık hem de birden çok anlam aranmasına ya da birkaç açıdan düşünülmesi gerektiğine dikkat çekmek için olabilir. Bu kullanıma ek olarak Hayati Baki'nin kendi adını kullanırken de sıra dışı niteleme ile farklılığını ortaya koymaktan hiçbir zaman çekinmemiştir. “hayyım: hayatın hayvânı oldum/ toprağı tutundum gül oldum”(s.31), “nedir ki insan?!:- / kuş uçarken, boşluk mu / yalnızlık mı gezgin mi yoksa?: /sonsuz uykuda” (s.25). Diğer taraftan şiirlerinde bileşik dizelerinin sonlarında isteyerek ya da istemeden çoğunlukla sert ünsüzlerin gelmesi şiirsel doğruları, söylemi keskinleştirmiştir. Dize kırmalarıyla, birden çok noktalamaya işareti kullanmasıyla anlaşılabilirliği şairin istediği şekilde sağlamak için şiiri yavaşlatmıştır: “kumlar çamurlarla hemhâldir, balçıklarla: eyâ cehalet: / sarmalında şaşırılmış irsiyyetin sülbu;” (s.57).

Patetik Senfoni aldığı ödülü hak eden ve hatta bundan da öte Türk şiirine önemli katkı sunan bir eser olarak yerini almıştır. Bu yer Türk dilinin gelişimine önemli katkılar da sunmuş olacaktır.

Patetik Senfoni, Artshop Yayınevi, 1. Baskı, Ocak 2022, İstanbul

Nurkan GÖKDEMİR

KAFLAR KAÇ

az gittiğim
uz gittiğim
dere tepe düz
yittiğim
hayal / mekân
hoş / loş
dünya!

hey azizim
baksana!
buradan **Kaflar**
kaç hayal sonra?

Şerif TEMURTAŞ

GEÇİP GİDERKEN HAYAT

tarihi de yazılır kalleşliğin
yazılır yeniden bu coğrafyada
ah acıya çılglık yakışmaz mı
kalmışım bir başıma

bir yanım bozdağ
bir yanım dibek dağı
kaç kaçabilirsen

karanlığa gömdüler meşeliği
koru büyüdü dağ dağ
sincap kaçtı yuvasına
çiğdemlerin boynu bükük
vurdu güneşe yüzünü
körüğü sürdü umuda

korktular ağacı sevmemizden
çimeni koklamamızdan
ölümü kutsadılar
gözlerinde kirli kan

korktular teslim olmayacağımızdan
karakışa boğdular bizi

sokakta militan bir karınca
kuşları susturamayacaklar

dağlara çık
yeşili sev
menevşe topla
itiraz et
hayatı sev sevebildiğince

Nisan 2022, Salihli

Fatoş DURMAZ

MANDALİN MEVSİMİ

gözlerimi seviyorum,
sana değişiyor
değişip sana kavuruyor beni arı duru
kutsal tütsü
dumanında
yıkıyor saki
her gece
beni

buruşuyor ateş ve var ediyor kendini
Nasılsa ateşkesbilmez dudaklarından sıyrılınmıyor
paleolitik.

Sevgilim, haziran şavkımam
ben yanılığın kendisiyim tarih kez
sen yansımamsın benim
Gölgeni ver bana

beni
bana

Senin alnında toyluk yeniği
bende serin sabahlar sillesi,
filikası yaşam geçirmezde
kasımda küfü andırırken güneş
savruk izlemimleri harcar
kılarız bir bütünlüğü noksan

Rabia DEVECİ

İHANET GÜLLERİ

dün günde esmer bir çekicilikten
eksiği yakamdaki ihanet gülleri

her dalın ağırlığı aynı mı
çiçekten de kırılır
buzdan da
beni ben vurdum yine
iflah olmazlardanım
paylaştığım sevincimdi

kimisi kurdunu içinde büyütür
bir sızı gibi dolaşacağım sizde
siz kendinizi kemirirken
beni öldürünüz
ömrü-m- sandığınızdan uzun

ayaklarımızı yere çivileseniz de
ruhunuz kaygan
poligam bir şenlik
döktüklerim sizi toplansın
yakama bile takmıyorum artık
ihanet güllerini

Fahrettin KOYUNCU

Aksak Fabl/ Hakan Unutmaz

Hakan Unutmaz, şiirde üretken bir şair. 2016 ile 2020 arasında 16 (yazıyla: on altı) şiir kitabı yayımlamış. Yakın zamanda Hakan Unutmaz'ın iki şiir kitabını okudum. Bu kitaplardan biri, *Aksak Fabl* (Artshop Yayıncılık, Mayıs 2017). İçinde otuz üç şiirin yer aldığı "zor bir şiir kitabı" bir kitap. Çünkü kitaptaki şiirler, okur açısından zor nüfuz edilebilecek metinler. Mutluluk Ebedî Küçük Olmalı" adlı şiirin altına şöyle yazdım: Kapalı ama sezilebilir. Açık ama açıklanmakta, derine inmekte zorlanılabilir. Hakan Unutmaz, kitaptaki bazı şiirlerde bildik, günlük hayatımızdaki kelimelerle flu bir öykü resmediyor. Biz (okur) tabloya bakıp "Ben de yaparım bunu!" diye sevinirken kapı yüzümüze kapanıveriyor bazen. Ses (aliterasyon, asonans) ve anlam (anıştırma/telmih) de *Aksak Fabl*'daki şiirlerde yapı malzemeleri olarak dikkat çekiyor.

Aksak Fabl'dan:
son güvercine kıydular sicimiyle yuğlaşıp
verniklere vermişler kendilerini
(Gepetto, s.44)

*

Japon Balıklarını Sevin/ Hakan Unutmaz

Hakan Unutmaz'dan okuduğum ikinci şiir kitabı, *Japon Balıklarını Sevin* (Sonçağ Kültür, Mayıs 2020) adını taşıyor. Kitapta yer alan on beş şiirin neredeyse hepsine -on üçüne-"çok beğendim" anlamında tık attım. Aksak Fabl'dan sonra Japon Balıklarını Sevin'i okumak, "matematik sınavından çıkıp edebiyat sınavına girmek" gibi geldi bana. Hakan Unutmaz, Türkçeye hakimiyetin gücüyle okuru bildiği, tanık olduğu mecralarda dolaştırıyor Japon Balıklarını Sevin'deki şiirlerinde. Biz okurlar, Japon Balıklarını Sevin'deki öykülü, göndermeli, bazen güncelden el alan akışkan şiirleri, avuçladığımız gibi ceplerimize dolduruyoruz.

Japon Balıklarını Sevin'den:
beni cinsiyeti belli balıklar
zincirlemiş yeryüzüne
elma bahane
havva; doğurgan kuma kemikten
lilith'i doğramak için keskinmişler gövdemi
ateist tanrıların yayımlanmış ilk şiirlerinden
alışmaz güvercinlerin kanat ucu bantlarından
söktüler beni
(Beni, s.12)

*

Tütün ve Toprak/ Hasan Okay

Tütün ve Toprak (İzan Yayıncılık, 2021), Hasan Okay'ın ilk şiir kitabı. Şairin 1960 doğumlu olduğu dikkate alınırsa, biraz geç kalmış bir ilk kitap. Kitapta doksanlı yıllardan bugüne uzanan zaman aralığında yazılmış şiirler var. Hasan Okay, Tütün ve Toprak'ta, hayatı ve doğayı iyi gözlemleyen ve bu ikisine umut dolu bakışını yansıtan şiirlerle dikkat çekiyor. Şiirlerini bir yandan (konuları bakımından) yaşanmışlıklara dayandırırken bir yandan da bu şiirlerde günlük konuşma dilinin (kolay anlatan ve kolay anlaşılabilir) imkânlarını kullanıyor. Ses ya da anlam oyunlarına, imge zorlamalarına girişmiyor. Zaman zaman başvurulmuş uyanlar ve sıklıkla kullanılan tekrarlarla kuruyor şiirlerini. Konuyu ve iletiyi öncelediği için bazı şiirleri kuru ve anlatı sınırında kalabiliyor. Hasan Okay'ın çoğu şiirinin sesli okumaya yatkın şiirler olduğunu söylemek hiç de yanlış olmaz. Şiirlerdeki dizelerin

TILSIM YOL

ateşe verdikten sonra sen korkuluklarla dolu, ürkünç tarlayı
hangi kayıp gemide olduğunu bildiği için sonsuzluğun
kör baykuşun kılavuzluğunda gitmeyi seçen kaknüs,
dinle: sonunu düşünmeyenlerin yoluna varır o tilsim yol;
dev bir örümcek ağına takılıp kalırsın dolambacında
ölüp ölüp dirilir, canlar bulursun aşkının kederinden...
yeni canlardır hep, sevda küllerinin bağışladığı yeni canlar...

ses ve dizilişlerinden, şairin bunu bir tercih olarak uyguladığı
görülmüyor.

Tütün ve Toprak'tan:
Senden bir adım öndedir şiir
Ve senden önce yerleşivermiştir
Bir şarkının kanadına
Adı bilinmedik bir buluta uçar
(Şiir, s.24)

*

Kuşlar Yalınayak Uçar/ Ertan Şahin

Ertan Şahin'in *Kuşlar Yalınayak Uçar* (Bilgi Yayınevi, 2018) adlı şiir kitabındaki şiirleriyle ilgili tespitlerimi şöyle maddeleştirdim:

- Anlık durum ve izlenim tespiti yapılıyor.
- Görüntü aktarımı ya da duygu somutlamasıyla dizeler kuruluyor.
- Çocuk bakışıyla, çocuk gözüyle dünyaya, olaylara bakılıyor.
- Hayatımızdaki çelişkilerin sonuçları dizeleştiriliyor.
- Aforizma, kıssa, anekdot karışımı dizeler şiirleştiriliyor.
- Şiirlerde akıl, her zaman duygunun önünde geliyor.
- Şiirlerde mesaj önceleniyor.

Not: Çocuk gözüyle kurulan şiirler, 197 şiirlik kitapta ayrı bir bölümde ve farklı bir başlık altında toplanabilirmiş.

*

Yağmur Suyu Leke Tutmaz

Yağmur Suyu Leke Tutmaz (Klaros Yayıncılık, Nisan 2021), Halit Özboyacı'nın üçüncü şiir kitabı. Uzun şiirler dikkati çekiyor. Doksan sekiz sayfalık kitapta on üç şiir var. Şiirlerin hepsi de "hikâye edilmiş uzun metinler" olarak değerlendirilebilir. Böyle olunca elinde olmadan düzyazıya yaslanır şair. Halit Özboyacı da öyle yapmış, iyice yaşlanmış düzyazıya, onun imkânlarına. Bu da akış kolaylaşmış ama şiirin gereksindiği lirizm biraz uzaklaşmış metinlerden.

söylediklerime bir örnek vereyim:

*çünkü yaşam
aranılan bir define gibidir
yavaş yavaş kazdıkça
yalnızca sükûnet kıyısına ulaşırsın
bir ucundan diğer ucuna gidildikçe
daha çok merak edilir bence* (s.19)

Sekiz bölüm ve otuz sayfadan oluşan "Babamın Yastık Altı Notları" şiirini, içinde fazlasıyla edat ve bağlaç kullanılmış olsa da severek okudum, beğendim.

Şerif TEZGÖRENLER

TEK TÜKLER /3

- 1 / Bir gülüş ki
İlk sözü mavi
- 2 / küskün yapraklar var birde
Çiçek açmış zamanda sen gibi
- 3 / Menopoz votka
- 4 / ben seni öyle düşünmüştüm ki
Kumrular bile tüylerini
Gökkuşağına bağlamıştı
- 5 / Bir avuç sararmış birkaç yaprak
Ve kırık bir düş
- 6 / Yapraklar kızılrsa yangını mavi olur
- 7 / Gün sararmışsa ne sorulur maviye
- 8 / İlk heyecanını yitirmiş yapraklar gibi solgun
- 9 / Geçerken öyle bakmıştım
Ruhunuzu ıslatmak için
- 10 / Dün seni öyle çok sevmiştim ki
Bugün yapayalnızım
- 11 / Kırık bir şarap

İsmail Güney YILMAZ

İNCİNİR

odaların göklere hiç alışkın olmayan yerlerinden sonra sırtımda bir hançerden ve ebedi bir kalp ağrısından söz ediyorum hiç dinmez gibi uğuldayan, ne korkunç ki bir tasavvur yitirmiş şu kimsesizlikten, çoktandır nesnesiz olan bu kadar çok çığlık ve hiçbiri duyulmamış ince ince, bile isteye, ustalıklı susturulmuş birçok son sözümden anlatıyorum kendime kendi kendime, diye ki duysunlar beni.

acıya dair her alıntımız kimden kalmışsa hep cilalı, inceltmiş ve bol süslü siz bunları elbet anlıyorsunuz, böyle şeyler birer kaçıştır ama ben bilemezdim bu kış bu kadar uzun, bu kadar kara bir de geceler, şu duvarlar, nereye gitsem, bunlarla ben bir korkağım durduğum yerden, düştüğüm yolun incindiğini ben gördüm. ben sustum. ben kustum bu dünyamı benim hep kan dedim bu hep kana ben damağımda kızılalık.

Fazlı ÇOBAN

UMARIM İYİSİNDİR

pencere zamanlarına kalmadım henüz
beden kuşu taşır şimdilik beni
arada bir üzülürüm
çoğu bende kalan diyemediklerime

inceltti yüreğimi zaman törpüsü
kırlangıçlar geldi yine sevildim
kendime kalıyorum çokça bu günlerde
serin suların çekiyor beni

kalabalıklardan azaldım kendimle çoğaldım
göğün derinliği alıyor beni çocukluğum gibi
söylenirim sırt üstü kimsesizliğe
umarım iyisindir

Mert TUTUCU

METEOROLOJİNİN TEK GÜNLÜK HAVA TAHMİNİ

O gün yağmur yağsaydı Hüseyin ölmezdi belki
Çünkü pazar günleri yağmur yağdığına pikniğe
gidemezdik
Ve her piknikte ben Hüseyin olurum, ben Yezid
Ben Yezid, hayır Hüseyin, bazen karıştırıyorum
Böyle bir şiir mi vardı şimdi hatırlayamıyorum.

Şimdi hatırlayamıyorum karadan yürütülen gemileri
O direnci sığıttığım dişlerimde bulamıyorum
Gözbebeklerimde "Hiroşima Sevgilim",
Kaslarımında Fransız şiirsel gerçekçiliği.
"Ramazan'da parasızlıktan kendini asan baba"
Bu gerçeklikte şair ne anlatmak istemiştir?

Gözlerimi kanatan gökyüzü, üstüm başım melankoli
Ve annelerimizin yüzünde ilkokul resim bilgisi:
-Mavi ve kırmızıyı karıştırırsanız mor elde edebilirsiniz.

Şimdi hatırlayamıyorum nasıl âşık olmalı
Bahar günü tüm kızlar dut yaprağı kemiren ipekböceği
Oysa sesimden hiç inmeyen bu centilmen gazi
Ne yapıp edip bilmeli fotoğraf çekirtmeyi
Çünkü çok güzel gülen kızlar, kuş dilinde çiçek isimleri...

Şimdi hatırlayamıyorum şiir nasıl yazılır
Hazır ola geçen yüreğimin okuduğu üzgün adam marşı
Avuçlarımın ayasında nasıl durur hurûfilik?
Kaçıyorum, kaçıyorum ki çıkmaz sokak: Kızıldeniz.
Musa bağırıyor kalabalığa: "Şimdi karşıya geçebilirsiniz"

O gün yağmur yağsaydı Hüseyin gülmezdi belki
Ama ölmezdi de bu da bir şeyleri düzeltir
Ben bir şeyleri düzeltmedim el yazımı mesela
Düzelmedi diye el yazım bütün öğretmenlerim kanser
Ben bu yüzden Yezid, hayır Hüseyin, bazen karıştırıyorum
Böyle bir şiir mi vardı şimdi hatırlayamıyorum.

ŞİİRİN İRTİFA KAYDI 2

Muharrem SÖNMEZ

"Çıkar şiirini göster!"

Rahmetli Salvador Dali yaşasaydı ve memleketin bugünlerdeki ahvalini görseydi, bir timsaha tasma takıp onunla sokaklarda gezerdi ve kimse de bu durumu yadırgamazdı. Absürdün yanlış varyantlarıyla giderek ve çoğalan bir şiddetle her yerde arzı endam etmesi ve bunun fikir beyan etmek veya düşüncelerini paylaşmak adı altında ortaya konması da ayrı bir patoloji. Kitap okuma kültürüne uzak olanların bir kelimeye veya fikre en yakın oldukları yer yine internet ve sosyal medya, tanınmış şairlere atfedilen uydurma şiirler ve sözlerin cirit attığı, zekâlarını gösterebilmek uğruna her türlü haksızlığı başkalarına reva görenlerin el ovuşturduğu, içlerindeki kini ve nefreti dökmek için bir yanlış arayanların cenneti.

Durun sadece bu değil tabii bir de her *dadaiste* mutluluk göz yaşları döktürecek gerçeküstü sokak röportajları da var. Her biri birbirinden değerli bu röportajlarla bir memleketin kültür, felsefe ve edebiyat alanında kapladığı hacmi çok rahat çıkarabilirsiniz. Sadece Hoca Nasreddin'in deyişiyle, herkesin haklı olduğu ve yine herkesin haksız olduğu bir yapıda ilerleyen diyalog görüntüsündeki monologlardan oluşan bu nadide eserlerin, giderek daralan hayata kattığı buhran ve sıkıntıyı şiire nasıl bağlayacağımı düşünenleri hemen rahatlatayım.

Garip ama etkili bir yöntemle *fenomenleşen*, yani söylediği bir sözle, cümleyle ya da eylemle herkesin konuştuğu birine dönüşen kişilerin, bunun çoğunlukla olumsuz bir durum üzerinden, üstüne üstlük sakil bir mizah ile paylaşarak ve bu sakilliği çoğaltmak yoluyla var olan boşluklardan müteşekkil işleyen bir sistemin canımıza ot tikadığı böyle bir ortamda *viralleşen* ve ekonominin iyi olduğunu ispat etmek için ileri sürdükleri çıkar telefonunu göster deyiminin temsilcileri ve karşıtları, günümüz şiir ortamına ne kadar da denk düşüyorlar.

Yazdıkları şiirlerle ilk defa şiir yazılıyormuşçasına davranan, çıkardıkları kitap ve dergilerle ilk defa kitap ve dergi çıkarıldığını, ele aldıkları dosyalarla ilk defa böyle bir konuya değindiklerini sananların ve bu düşünceye uygun garip ve bir o kadar itici davranışlar sergileyenlerin kendileriyle girişeceğiniz her tartışmanın dönüştüğü fon; yukarıda bahsi geçen olay, kişi ve görüşlerin sahnelendiği fonla aynı değerdedir. Sessizliğimizi kendi haklılıklarına dayanak yapmaları da ayrı bir tragedya örneğidir.

Bir de kâğıt maliyetlerinin artmasıyla ortaya çıkan başka bir durum daha var, görece yaygın ve köklü dergilerin, bu ekonomik koşullarda çıkmalarının zorlaşmasıyla başvurdukları bir yöntem olarak destek arayışına girmelerini; matbaanın memlekete gelişindeki gibi çağın hızla ve hunharca gittiği yönün tersine kürek çekmelerini izlemek ne kadar kederli bir var oluş mücadelesi. Çevreci olmakla övünerek hazırlanan bir dolu kâğıt israfından elinize geçen sadece boşuna doldurulmuş sayfalar. Herkesi liyakatsizlikle eleştirenlerin konu kendilerine geldiğinde takındıkları maskenin artık bir sevimliliği kalmamıştır, bunu arkadaş ve dost çevresinde dönen edebiyat ve şiir değirmeninden çıkan tatsız üretime bakarak anlamak mümkündür.

Bilinen bir yanlışın ısrarla önümüze konması akla ister istemez; herkesçe kabul edildiği varsayılan bu durumun gelenek adı altında değerlendirilmesindeki hatalı tutumu ve bu varsayımı dayatanların sadece kendi izler çevreleriyle kurdukları bağı, şiir adına yaptıklarını ve buna istinaden gerçekleştirilen her eylemin boşa çıkmasını getiriyor. Artık matbu yayınların romantik bir

Mehmet Hakan DÜLÜOĞLU

FRANSIZ ÖPÜCÜĞÜ

Fatma İraz'a (Azra'ya), Sevgi'e, Sila'ya, Cansu'ya, Kayıp Kentin Uçurtmalarına

koklaya koklaya boynundan
kartelasında örtünüyor renk renk göğün çocukluğunu
oysa
her okşayışın rahminde masumiyet
hayvanca...

ağır ağır
yankılana yankılana
hassas ve zarif yerlerine dokuna dokuna
kör kıvrımlarını yutkunuyor sağır kalbin
soluk soluğa mihlanmış titreyişlerini
Tunus'un
Cezayir'in
Ruanda'nın
çırılçıplak...

bir Fransız fahişesinin çocuğunun kalbine dayadı kulaklarını
dünya
çığlıklar nadasında soykırım çiçekleri
tüm öksüz ve yetim aşklar ötenazi
ve hâlâ içimizde nefes nefese boğuluyoruz

bacak bacak üstüne öldüm
aksanı güneyli
dul dil ısırtığı
zamanın tablasında
kül dansıyım;

maşher kokusu Fransız kahkahaları
karantina altında!!!

İhtiyakla değerlendirilmesi kültür ve edebiyat hayatımızda kemikleşen bu bağnazlığın, her türlü gelişimin önündeki en büyük engel olduğu görülmesi gerek.

Şiir, görünürde adına fırtınalar kopartılan, tartışmalara ve kavgalara sahne olan bir edebiyat olayına dönüşmeyecek kadar dar bir çevrede cereyan eden bir düşünme pratiğini daha aşamamışken, bunca tantananın nedenini anlayabilmek hayli zor. Herkes şiir yazıyor, herkes bu şiirleri bir şekilde yayınlıyor, herkes kitabını bir kıstasa dayanmadan belki de baskı masraflarını karşılayarak bastırabiliyor. Olmadı kendi dergi çıkarıyor, yayınevi kuruyor, internet siteleri açıyor ama iş okumaya geldiğinde kimse kendinden başkasını ne okuyor ne de takip ediyor. Eğer ki dedikleri gibi okusalardı en bariz olan şeyi gayet net bir şekilde anlardılar, daha kötüsünü görüp de buna sessiz kalıyorlarsa, durumumuz sokak röportajlarındaki durumdan daha vahim.

Belki kimleri kastettiğimi merak edenler çıkacaktır, kişi, kurum ismi vermek olası ama henüz olgunlaşmamış böyle bir ortamda girişilecek her türlü tartışmanın beni çıkaracağı yerin bir saatten sonra, "Çıkar şiirini göster!" diyebilecek bir sığlık olması, bu korku değil sadece bu çarpışmanın henüz zamanı değil.

Nevzat KONŞER

KARA KUTU

Evler büyüdükçe yalnızlıklar da büyür
İnsanın kalbidir evler küçük ve ferah olmalı
çünkü önce kendisini bulur ve onu kaybeder ilkin insan
çünkü bir kuyu gibi siyah
çünkü kara bir orman makamında

Aynı evde yaşayanlar için
kayıp ilanı verilebilir bazı durumlarda
ya da anons geçilebilir mahalledeki eskici tarafından
anne mutfaktan çık, baba bırak elindeki telefonu
abla saçındaki boyayı alıp benimle resim yap!

pencereden içeri bakan o incir ağacının
kara kutusu açılınca her şey anlaşılacak!

Necip YILDIZ

SAMSARA

içindedir hâlâ
dudaklarındaki tuz
rüzgâr ve okyanus

samsara
rüzgâr ve buğu

teni değer bir bulutun
eski bir yağmura

çiçek açarken gözlerde
yaşlı bir sevinç

güneşli bir
nisan sabahında

Nihan IŞIKER

SON TERANE

görmek için göz gerek
övmek için söz gerek
gitmek için ayak
kalmak için yürek gerek...

Hakkı Engin GİDERER

CAROL

Derin desem çok klişe ama derin işte
Boynunu eğişin
Artık hayatım böyle acıklı ve ruhsuz
Sen olmadan kafama dayadığım sıradan günler
Hep boşlukta anlam
Umutsuz konuşmalar
Varoluş sigaralarımla gülümsediğim.
Artık kaçırılmış tüm vapurlarısın
Artık çirilçiplak ağaçlarısın karanlık odalarısın
Artık PTT'si çürümüş bir ülkenin
Son sıçrayışı avlanmış tavşanın
Hoş geldin masaya ölümün neşesi
Derin desem çok derin
Sana çok teşekkür ederim.

Furkan Eren EKİCİ

MÜNFERİT DURAK

Münferit duraktayım.
Küçükken saydığım;
Birine basıp,
Birin üstünden atladığım
kaldırım nebatıyla reveranstayım
Sen;
Nesilsiz doğa harikası çiçek
Sen;
Yatağı boşalmış hastaların,
mezar taşlarına lütfedilen çelenk
Adın dillerde pelesenk
Ömrün tırtıldan kelebek

Münferit duraktayım
Küçükken tanrı suratlarına benzettiğim;
Birinden ürküp,
Birin rengiyle esirgendiğim bulutla bakışmaktayım
Sen;
Yüzüme üflenen sigara dumanından tozunu alan döşek
Sen;
Takırdayan kül tablasını sulayan dualı dilek
Yerin gökyüzünde köstebek
Aklığın güneşten alır köstek

Münferit duraktayım
Yolculuğum nereye meraktayım
Tarihsiz, tarifsiz sessiz saatime nasihatheyim:
“Akrep dur !
Yelkovanı zehirleme.
Uyma sur ile kulağına üflenen sese
Saat gidilecek yer ise,
Zaman ibadettir iblise” aforizmalarıyla
İsten gökyüzüne,
Ordan da toprağın bedenine koşmaktayım.

Cihan OĞUZ

İŞTE BÖYLE VAZİYET

Affet beni dünya
DNA'nın kurbanı oldum
Soyaçekimden çarpık çurpuk bir Cihan çıktı
Bir baktım cami avlusuna bırakılmışım ve kulağım da ezan sesleri
Otopsilik tarafım da kalmamış
Paramparça bir ruh karşılıyor genetikçileri

Şimdi yaşma hürmet etmeye başladı çakallar
Metrobüste gel otur dayı diyene dayılanıyorum artık
Siktir çekmemek için zor tutuyorum sivri dilimi

En fazla 80 yıl yaşarım eğri büğrü
Kalmış 22 yıl, unutkanlık da kapıda
Yapmak istediklerimi değil yaptıklarımı not ediyorum
deferime avunmak için
Ölenlere daha az üzülüyorum ama bencil de sayılmam
Yazdığım şiirler birbirine benzedikçe kısa roman yazmaya
yemin ediyorum
Kusursuz sayılmak için daha fazla bahşiş atıyorum tip
box'lara

Çoktandır cenazelere de gitmiyorum
Oldum olası sevmem etli pilav ve kavrulmuş irmik
helvasını
Mezar taşına oturup tıkmak ağrıma gidiyor
Ölümler ayıplıymış gibi kızarıyor yüzüm

Yahu 59'a yeni giriyoruz, ne bu telâş
Daha torunlarla top oynayacağız, Sayısal Loto'ya devam
Yeni kitaplar çıkacak, makaleler yazacağım robot yazarlar
hakkında
Belki âşık bile olurum piyangodan

Umut TEMÜR

BİR MEZARLIK HİKAYESİ

Mezarlığı temizledikten sonra
Piknik yapanlar ayrıldıklarında
Bir iskeletin üzerine konan
Polenler gibi hafiftiler

Mayıs 2022

Mehmet RAYMAN

EKİN TARLASI

günleri bekletmeyelim
sıradan gelsin girsinler yıllara
başağın erdemidir ekin tarlası
sarı buğdayın evinden ıştır dünya
umudun yerine kimi koysam
o benden önce varır hedefe

kaşlarını kaldırsan
içine düşer gece yıldızı
çok alımlı sayılmasa bile
ikimizin isteğine dayanır
yüzüne sürdüğün boya

ekin kesen çekirge
başağından başlamış yemeye
uçurmak için dil döküyorum
hiç faydası yokmuş meğer
için için ölmelerin acısı
ocakların karasından beter

dedin ki yer kabuğun çatlamış
bayram öncesi bir bilet kesimi düştüm
rakamların yerine değiştirmek bile
yetmiyor umarsız kaldığım günlere
alımlı çalımlı uyutamadım düşlerimi
sılada kalan rahim kanıyor hâlâ
gurbet koysam adını ne değişir ki

benzi soluk kızların yuvası
hep küşüm içinde geçer
ayaz almış kurtların soluğundan
daha kolay yolunur aslanların yelesi
insanın içinden çeker alır kaçan balığı
aslanım kaplanım demesi
yeni yorgunluk demektir bize

Taha İHSAN

BABA

Artık ağızlarında taşınmaz bir ağır yükü baba
Evlerinde hiç evlat olamamış çocukların

İçlerini kazıyarak geçen bu kaskatı sözcük
Şimdi söyleyin neresinden kırılır

Yayın Yönetmeni : Ramis Dara
Prodüksiyon : İhsan Üren, Zühtü Engüdar - Ersin Erdem,
Zihni Engüdar, Yalçın Oğuz.
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü : Halim Çiftçi (Ömerbey Mah. Ş. K. Ahmet. Sok.
Fidan Apt. B. Blok. Kat: 2, D: 5- MUDANYA)
Yazışma ve posta kargo adresi : PK 68 16361 Ulucami - BURSA
E- Posta : akatalpa@hotmail.com
Yayın Türü : Yaygın süreli yayın. ISSN 1305 - 7685

Kâğıt çıkışlı dergi sadece İzmir'de dağıtımına verilmekte.
İsteyen herkes akatalpa sitesinden kâğıt çıkışı alabilir.
Yazıcı çıkışı : Selman Kırtasiye, Kuruçeşme Mh.
Altıparmak Cd., 16050 Osmangazi - BURSA

Ocak 2000'de Bursa'da Ramis Dara, Melih Elal, Serdar Ünver, Ali Özçelebi ve arkadaşları tarafından kurulan şiir ve eleştiri ağırlıklı aylık edebiyat dergisi
Akatalpa (www.akatalpa.org), şair ve yazarlarının başışladıkları telifler ve bazı şiir dostlarının katkılarıyla yayımlanmaktadır.